

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ЗАРІЦЬКИЙ ВАЛЕНТИН МИКОЛАЙОВИЧ
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 328.185:342
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ В
УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ**
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

В. М. ЗАРІЦЬКИЙ
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
ВОЙТЕНКО Архип Борисович
(прізвище, ім'я, по батькові)

К. Н. держ. упр.
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

за результатами попереднього захисту: **Заріцький Валентин Миколайович**
допущений до захисту

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № ____ від « ____ » грудня 2022 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я та прізвище)

« ____ » грудня 2022 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **Заріцький Валентин Миколайович** захистив
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

Настасія ПУГАЧОВА
(власне ім'я та прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПОБУДОВИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ	
1.1. Суть корупції та її соціально-економічні наслідки.....	8
1.2. Інституційне забезпечення побудови антикорупційної стратегії.....	11
1.3. Сучасна методологія оцінювання корупційних ризиків	15
Висновки до розділу 1.....	16
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ	
2.1 Аналіз результативності антикорупційних стратегій демократичних країн..	18
2.2 Діагностика Антикорупційної стратегії України 2021-2025 років.....	20
2.3. Вплив міжнародних інституцій на антикорупційну стратегію України.....	24
Висновки до розділу 2.....	25
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ В УКРАЇНІ	26
Висновки до розділу 3.....	30
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	34
ДОДАТКИ.....	36

АНОТАЦІЯ

Заріцький В.М. Напрями реалізації антикорупційної стратегії в умовах воєнної агресії. Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» – Поліський національний університет, Житомир, 2022.

Досліджено теоретичні та практичні аспекти щодо організаційно-правових засад запобігання корупції в Україні. Проаналізовано особливості формування державної антикорупційної стратегії в умовах воєнної агресії. Визначено та обґрунтовано напрями і шляхи вдосконалення державної антикорупційної стратегії. Здійснено наукове обґрунтування запропонованих інноваційних рішень з відповідним аналізом інструментів їх вирішення. Розроблено практичні рекомендації щодо трансформації державної антикорупційної стратегії до умов воєнного часу, проаналізовано механізми створення дієвої системи запобігання проявам корупції під час воєнно-політичної та економічної кризи.

Ключові слова: корупція, антикорупційна стратегія, антикорупційні органи, правові та організаційні засади боротьби з корупцією, антикорупційна реформа, запобігання корупції, антикорупційна політика.

SUMMARY

Zaritsky V.M. Directions for the implementation of the anti-corruption strategy in the conditions of military aggression. Qualification work on manuscript rights.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 281 "Public management and administration" - Polish National University, Zhytomyr, 2022.

The theoretical and practical aspects of the organizational and legal foundations of corruption prevention in Ukraine have been studied. The peculiarities of the formation of the state anti-corruption strategy in the conditions of military aggression are analyzed. The directions and ways of improving the state anti-corruption strategy have been defined and substantiated. The scientific justification of the proposed innovative solutions was carried out with the corresponding analysis of the tools for their solution. The scientific justification of the proposed innovative solutions was carried out with the corresponding analysis of the tools for their solution. Practical recommendations on the transformation of the state anti-corruption strategy to wartime conditions have been developed, the mechanisms of creating an effective system for preventing manifestations of corruption during a military-political and economic crisis have been analyzed.

Keywords: corruption, anti-corruption strategy, anti-corruption bodies, legal and organizational principles of combating corruption, anti-corruption reform, prevention of corruption, anti-corruption policy.

ВСТУП

Актуальність теми. Протягом останніх десятиліть високий рівень корупції в Україні досяг такого рівня, що процес можна оцінювати, як системну проблему, що торкається соціально-економічного та суспільно-політичного життя суспільства. Проблема корупції, як вважають експерти, не отримує належного опору серед владних структур, представників бізнесу, пересічних громадян, тому корупційні дії слугують вагомим бар'єром для соціально-економічної та політичної модернізації суспільних відносин в напрямку побудови моделі нового публічного менеджменту. Таким чином, запобігання та боротьба з корупцією повинна стати визначальним вектором розвитку публічної практики, платформою для організації наукової антикорупційної дискусії, яка забезпечить трансформацію сприйняття корупційних процесів, як на рівні держави, так і на рівні пересічних громадян.

Воєнна агресія стала стримуючим фактором організації процесів запобігання та боротьби з корупцією, але публічні органи, на всіх рівнях системи прийняття рішень, повинні докласти максимум зусиль для створення дієвих антикорупційних механізмів для становлення демократичної Української державності. Складна воєнна, політична, економічна та соціальна ситуації в країні негативно впливають на ефективність діяльності публічних органів та громадських інституцій, гальмують соціально-економічний розвиток, загострюють політичні процеси.

Військова агресія росії викликала нові корупційні ризики та конфлікти в Україні, які, при посиленні корупційних процесів в оборонній та інших сферах держави, це пряма загроза національній безпеці та суверенітету держави. Негативні наслідки посилення корупційних процесів у всіх сферах суспільного життя приводять до неможливості повної реалізації принципів верховенства права, приводять до посилення недовіри суспільних інститутів до органів публічної влади, до згорання економічних реформ, зменшення до мінімуму

іноземних та національних інвестицій, до грубого порушення принципів соціальної справедливості.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Основні теоретичні положення причин виникнення, суті та наслідків корупції були представлені зарубіжними та вітчизняними дослідниками, а саме В. Андріановою [13], О. Андрійком [14], В. Баштанником [15], Д. Лук'янцем [16], Є. Невмержицьким [17], В. Пелішенком [18], Л. Усаченком [19]. Разом з тим, посилення проблем запобігання та боротьби з корупційними діями як в Україні так і в світі в цілому вимагає нових наукових досліджень, чим викликано написання даної роботи.

Мета кваліфікаційної роботи. Мета кваліфікаційної роботи визначена в напрямку проведення ґрунтовного наукового дослідження, яке поглибить розуміння корупційних процесів в умовах воєнної агресії для розробки стратегічних рекомендацій, програм, проектів та пропозицій в сфері запобігання та боротьби з корупцією.

Основними завданнями кваліфікаційної роботи є:

- узагальнення теоретичних та методичних засад запобігання та боротьби з корупцією ;
- аналіз механізмів публічного управління в сфері запобігання та боротьби з корупцією в період воєнного стану;
- визначення пріоритетних напрямів розв'язання проблем боротьби з корупцією під час війни;
- розробка пропозицій по удосконаленню стратегічних підходів побудови інституційного забезпечення антикорупційної політики.

Предметом дослідження є процес побудови антикорупційної стратегії.

Об'єктом дослідження є комплекс питань та проблем стратегії запобігання та боротьби з корупцією в період воєнного стану.

Методи дослідження. В дослідженні були застосовані ряд наукових методів і підходів, а саме - діалектичний підхід у пізнанні суті та наслідків корупційних процесів; методи системного аналізу для вивчення причин виникнення корупції та посилення корупційних ризиків; інструменти

порівняльного аналізу при вивченні антикорупційного досвіду країн демократії; метод наукового абстрагування при побудові стратегічних пріоритетів антикорупційної політики; аналізу і синтезу; індукції та дедукції, експерименту тощо.

Інформаційною базою дослідження є монографії українських і зарубіжних науковців, нормативно-правові, вітчизняні та міжнародні акти, аналітична і статистична інформація, мережа інтернет, були використані дослідження проведені Національним антикорупційним бюро, Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Елементи наукової новизни визначаються формулюванням стратегічних напрямів запобігання та боротьби з корупцією, в раціональному виборі критеріїв покращення методів і інструментів запобігання корупції. *Практичне значення отриманих результатів дослідження* полягає в можливості застосування результатів досліджень для підготовки відповідних рекомендацій органам публічного управління по боротьбі з корупцією.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення дослідження обговорювались на науково-практичних конференціях «Наукові читання – 2022» та «Механізми управління розвитком територій» 26–28 жовтня 2022 року в Поліському національному університеті.

Структура та обсяг дослідження. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПОБУДОВИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ

1.1. Суть корупції та її соціально-економічні наслідки

Застосування системного підходу в питаннях запобігання та боротьби з корупцією в Україні, в умовах воєнного стану, створить можливості аналізувати корупційні процеси як ієрархічно побудовані структури, що включають різні рівні, сфери та взаємодіють з іншими соціальними системами. Так, застосування концепцій теорії соціальної взаємодії в питаннях боротьби з корупцією, як вважають провідні фахівці світового рівня з антикорупційної політики Р. Мертон та С. Роуз-Аккерман, дозволить проаналізувати структуру, зміст та особливості реалізації антикорупційної політики та напрями розробки результативної антикорупційної стратегії [11].

Порівняльний аналіз інститутів та механізмів антикорупційної політики України з інституційним забезпеченням боротьби з корупцією зарубіжних країн, також дасть можливість вибудувати основні цілі, завдання, пріоритети та принципи розробки антикорупційної стратегії в умовах воєнного часу. Розробка програм та планових антикорупційних заходів органами публічного управління повинна проводитись спільно з інститутами громадянського суспільства, що дозволить наповнити сучасну антикорупційну стратегію новим змістом, який буде відповідати на питання подолання корупційних ризиків воєнного стану.

Розробка нового нормативно-правового закріплення воєнно-політичних механізмів державного управління та реальних управлінських та поведінкових практик допоможе виявити потенційні корупційні пастки у різних сферах життєдіяльності суспільства, вплине на критерії оцінки ступеня ефективності існуючих антикорупційних стратегій. Сучасні західні країни корупційні практики оцінюють як соціально-негативні прояви негативної поведінки окремих громадян, враховують це в антикорупційних програмах, спрямовують

антикорупційні заходи на підвищення прозорості та звітності органів влади та регламентацію етичної поведінки державних службовців. У східних країнах, де переважають системна корупція у суспільстві та толерантне ставлення до неї населення, антикорупційна політика характеризується монополізацією функцій антикорупційної діяльності та авторитарними методами управління механізмами протидії корупції.

Універсальним механізмом антикорупційної діяльності для органів публічної влади є законодавство, організаційно-управлінські та політичні заходи, механізми взаємодії влади та громадянського суспільства, міжнародне співробітництво. До факторів, що сприяють ефективності реалізації антикорупційної діяльності в сучасних державах, належать: імплементація антикорупційних норм міжнародного права в національне законодавство, антикорупційний інституціоналізм, системність стратегій, програм, проєктів, комплексність і послідовність напрямів реалізації антикорупційних заходів.

Сучасна стратегія подолання корупції, враховуючи воєнну агресію, повинна мати чітко визначену етапність, а саме, включати етап оперативно-тактичних дій, науково-законодавчого обґрунтування стратегії та етап становлення національної моделі антикорупційної політики. В умовах воєнного стану, доміантною має бути активна позиція державних органів влади, міжнародного співтовариства, політичних партій, бізнесу, ЗМІ, інститутів громадянського суспільства у питаннях посилення ступеня відповідальності усіх сторін за корупційні дії, їх оприлюднення і ступінь покарання.

Формування та розвиток національних механізмів управління процесом запобігання корупції під час війни, їх стратегічна спрямованість можуть бути реалізовані при комунікації та взаємодії політичного керівництва країни, політичних еліт, бізнесових структур, громадських організацій. Держава, як ключовий суб'єкт антикорупційної політики, повинна монополізувати функції антикорупційної діяльності та обмежити можливості політико-правових та організаційно-адміністративних маніпуляцій інструментами протидії корупції.

Непослідовність антикорупційних стратегій попередніх років закладає суттєві протиріччя між нормативно-закріпленими механізмами державного управління антикорупційними процесами та реальними управлінськими та поведінковими практиками. Вимоги воєнного часу диктують необхідність оперативного подолання неефективності інструментів реалізації антикорупційної стратегії, системного вирішення проблем формування корупційних ризиків.

Створення та розвиток ефективних механізмів щодо запобігання та протидії корупції неможливе без активної позиції інститутів громадянського суспільства та їх конструктивної взаємодії з органами влади. Роль інститутів громадянського суспільства у виробленні та реалізації антикорупційної політики забезпечується через сприяння проведенню органами виконавчої влади діагностики і мобілізації ресурсного потенціалу в напрямку подолання корупційних дій. Інституціоналізація антикорупційних стратегій сприятиме розширенню повноважень органів публічної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій в розробці і реалізації антикорупційних заходів, як на рівні суспільства в цілому, так і в регіонах.

В умовах воєнного стану механізмами реалізації антикорупційної стратегії, в регіонах, які найбільш постраждали від воєнної агресії, повинні мати централізований та директивний характер. Це передбачає системний контроль за дотриманням законів протидії корупції, розробку програм та проєктів запобігання корупційним діям, включати стандартизовані порядок та методику проведення антикорупційної експертизи, постійну роботу комісій в органах влади з врегулювання конфлікту інтересів тощо.

Недостатня ефективність таких заходів обумовлює сповільнення процесів стандартизації розробки антикорупційних стратегій, визначає недостатнє врахування особливостей політичної, економічної та соціальної специфіки антикорупційних дій в кожному регіоні. Як показує досвід розробки антикорупційних стратегій демократичних країн найбільших успіхів у реалізації антикорупційних програм мали регіони, в яких враховувались

модернізаційні процеси в економіці, трансформація систем публічного та муніципального управління, стан інфраструктурних об'єктів в регіоні, ступінь активності та самостійності суб'єктів громадянського суспільства тощо.

Корупція — це сукупність негативних соціально-правових, політичних та економічних явищ, які визначають суспільну небезпеку у всіх сферах життєдіяльності країни. Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції», наводить наступне визначення «Корупція — це використання особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або відповідно обіцянка, чи надання неправомірної вигоди такій особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей» [1].

Корупція визначається рядом властивостей, а саме, вона залежить від етапів суспільного розвитку, негативно впливає на результативність державної політики, загострює економічні та соціальні проблеми, переважно стосується осіб, які обіймають владні повноваження, використовують їх в корисних цілях, часто пов'язані з криміналітетом. «Корупція — це корозія влади. Як іржа роз'їдає метал, так корупція розвалює державний апарат і моральні засади суспільства. Рівень корупції — своєрідний термометр суспільства, показник його морального стану і здатності державного апарату вирішувати завдання не у власних інтересах, а в інтересах суспільства» [14].

1.2. Інституційне забезпечення побудови антикорупційної стратегії

Інституційне забезпечення боротьби з корупцією включає рішення Конвенції про кримінальну відповідальність за корупцію та Конвенції про цивільно-правову відповідальність за корупцію, які прийнято у 1999 р. Парламентською Асамблеєю Ради Європи. Міжнародні нормативно-правові акти, що визначають корупцію кримінальним злочином, прийняті Трансперенсі

Інтернешнл Україна (TIU), Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН), Програмою «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), Європейською антикорупційною ініціативою (EUACI) [17]. Відповідно до концептуальних положень міжнародних антикорупційних інститутів корупційним злочином вважаються корупційні дії посадової особи, яка реалізує представницькі функції в органах публічної влади та використовує службове становище з метою особистого збагачення, або діє в інтересах інших осіб.

Таким чином, корупційна злочинність є загально визнаною категорією в міжнародному праві, вона виокремлена як вид злочинів і представлена:

- 1). власне корупційними злочинами пов'язаними з авторитетом публічної служби;
- 2). корупційними злочинами, які посягають на соціальні цінності [14].

До чинників політичного характеру в названій Концепція визначає ряд політичних чинників, які викликають корупцію:

- повільні темпи формування політичних структур, негативний вплив на свідомість суспільства, діяльність громадських організацій;
- недостатній вплив на самосвідомість посадовців, на їх моральні, професійні якості, етичні норми поведінки;
- відсутність державних ініціатив по створенню громадських незалежних структур у боротьбі з корупцією;
- недостатність інструментів парламентського контролю за діяльністю посадовців та правоохоронних органів.

Економічні чинники, які визначають корупційні дії включають:

- несприятливий режим діяльності для підприємницького сектору, великі податки, недостатні бюджетні відрахування, недостатня державна підтримка, низьке кредитне забезпечення;
- не прозорі і не відкриті процеси роздержавлення і приватизації власності, розподілу прибутків, обсягів вилучення податків, розміру пільг, результатів тендерів.

До правових чинників, які викликають корупційні дії належать:

- недоліки законодавчих актів, які не регулюють вирішення проблем корупції в сфері політики, соціальній сфері, економіці, зловживанні владою чиновників, контролі за діями публічної служби;

- недостатність запобіжників причин і умов, що сприяють корупційним діям;

- відсутність кримінальної відповідальності за вчинення корупційних дій;

- неефективна система декларування доходів публічних службовців.

До основних організаційно-управлінських чинників належать:

- нерегламентована службова діяльність публічних службовців по прийняттю управлінських рішень, організації документообігу, по розпорядчо-дозвільних повноваженнях;

- корупційні схеми працевлаштування публічних службовців, а саме не враховуються ділові і моральні якості, а критеріями відбору стають особиста відданість, політичні уподобання, родинні зв'язки, необ'єктивне оцінювання конкурсів на заміщення посади;

- центральні органи публічної влади, управлінські структури, окремі їх підрозділи не мають окремих служб, які займаються організацією роботи по запобіганню корупції.

До соціально-психологічних чинників корупційних дій належать:

- недостатність громадянської свідомості у населення, стереотипи переваг публічної служби над громадськими формами підпорядкування механізмів протидії корупційним діям;

- комерційна зацікавленість публічних службовців при реалізації їх професійних функцій, готовність порушувати законодавчі норми;

- професійні та моральні деформації керівних функцій посадовців, які сприяють корупційним діянням, порушують службову етику;

- несформована громадська думка по реакції на виявлені факти корупції.

Переважно, корупційні дії проявляються в посиленні хабарництва, в шахрайстві, вимаганнях, зловживанні службовим становищем, кумівстві тощо.

Розбудова інфраструктури антикорупційної діяльності в Україні розпочалась в 2014 році, як наслідок розвитку процесу євроінтеграції, що потребувало удосконалення нормативно-правового та інституціонального забезпечення антикорупційної діяльності. Українське законодавство створює основу системі запобігання корупції, визначає основні інструменти по усуненню корупційних дій, в числі Конституції України від 28 червня 1996 року, Законів України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р., «Про державну службу» від 10 грудня 2015 р., «Про засади державної антикорупційної політики на 2014-2017 роки» від 14 жовтня 2014 р., «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 р., «Про очищення влади» від 16 вересня 2014 р., «Про доступ до публічної інформації» 2011 р., «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», «Про правовий режим воєнного стану», «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки», «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану» та міжнародних конвенцій про Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією від 27 січня 1999 р., Цивільну конвенцію про боротьбу з корупцією від 4 листопада 1999 року, Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією від 15 травня 2003 р., Конвенції ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р. [1].

Нормативно-правове забезпечення, разом антикорупційними органами, утворюють антикорупційну систему України, як комплекс інститутів об'єднаних спільними цілями запобігання та боротьби з корупційними діями, що реалізуються у відповідності з їх власними функціями і повноваженнями. Разом, вони утворюють масштабний антикорупційний ефективний механізм з раціональним поділом обов'язків, співпрацею та кооперацією діяльності.

Не зважаючи на воєнний стан, система інститутів боротьби з корупцією функціонує в повноцінному режимі по формуванню і моніторингу

антикорупційних заходів, розробці антикорупційної політики та стратегії, розслідуванню корупційних справ тощо. Залучення органів публічної влади робить антикорупційну діяльність більш продуктивною, сприяє збільшенню масштабів антикорупційної роботи, посилює системність антикорупційних заходів, забезпечує ефективність антикорупційної стратегії.

Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) – це центральний антикорупційний інститут, що здійснює перевірку електронних декларацій, контролює політичну діяльність, аналізує конфлікти інтересів, розробляє і реалізує Антикорупційну стратегію, політику та програми, фіксує корупційні правопорушення тощо. Державним правоохоронним органом по боротьбі з корупцією є Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), яке керується Законом «Про Національне антикорупційне бюро України». Цей орган займається розслідуванням корупційних злочинів, які вчиняють високопосадовці. Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою (САП) здійснюється процесуальне керівництво та підтримка державних обвинувачень. До антикорупційних інститутів також належить «Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами», який займається розслідуваннями цих кримінальних злочинів, залучаючи до своєї роботи національну поліцію, Державне бюро розслідувань, службу безпеки України, органи прокуратури [6]. Судові функції в організації антикорупційної політики виконує Вищий антикорупційний суд, який розглядає впровадження по корупційним злочинам, які розслідує НАБУ, ухвалює апеляційні рішення. Він може залучати Верховний та місцеві суди для розгляду кримінальних злочинів пов'язаних з корупцією [12].

1.3. Сучасна методологія оцінювання корупційних ризиків

Закон України "Про запобігання корупції" забезпечує єдиний підхід при оцінюванні ступеня корупційних ризиків та затверджує методологічні основи

оцінки корупційних дій органів публічної влади. Методологія передбачає правила оцінювання ступеня корупційного ризику органу публічної влади, методику здійснення оцінки антикорупційних програм, періодичності їх перегляду тощо. Методологія передбачає наявність внутрішнього і зовнішнього середовища, систему ідентифікації чинників корупційних ризиків як корупційних правопорушень пов'язаних з корупцією, що здійснюють негативний вплив на цілі та завдання публічних органів влади. Методологія визначає об'єкти оцінювання корупційних ризиків, функціональні обов'язки та задачі органів влади, систему чинників ризиків корупції.

Оцінювання ступеня ризику корупції проводиться комісією з оцінки корупційних ризиків органу влади, вона включає працівників структурних підрозділів органу публічного управління, громадськості, експертів, які мають досвід роботи. Оцінка ступеня корупційних ризиків органів публічної влади включає такі основні етапи:

- проведення організаційно-підготовчих заходів;
- ідентифікація корупційного ризику;
- оцінювання ступеня корупційного ризику;
- звітування по результатах оцінювання корупційного ризику.

Основні етапи оцінювання корупційного ризику включають розробку антикорупційної програми, оприлюднення рішення її затвердження, створення комісії, формування робочих планів оцінювання корупційних ризиків. Ідентифікація корупційних ризиків в публічних органах влади визначається сферою діяльності та функціями держслужбовців, завданнями і напрямками роботи структурних підрозділів. У відповідності до критерію виникнення корупційних ризиків вони можуть бути низькими, середніми або високими.

Висновки до розділу 1

Розробка і реалізація антикорупційної стратегії сприятиме запобіганню корупційним ризикам, забезпечить розробку комплексних рекомендацій

протидії корупції на всіх рівнях публічного управління, це найефективніший засіб боротьби з корупційними діями на тривалий період. Особливо важливими антикорупційні стратегії стають в період нестабільності та невизначеності політичного, економічного і соціального життя суспільства. В умовах воєнного стану, важливими є дії публічних органів по активізації антикорупційних заходів, послідовній їх реалізації у всіх сферах та галузях.

З метою поліпшення системи оцінювання ступеня корупційних ризиків та покращення механізмів формування антикорупційної стратегії, публічним органам влади потрібно оволодіти достатнім інструментарієм кількісної та якісної трансформації системи протидії та запобігання корупції. Важливими факторами, що здійснюють вплив на результативність роботи антикорупційних інститутів, в період воєнного стану, є активізація спеціалізованих антикорупційних програм мінімізації корупційних ризиків публічними органами влади.

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз результативності антикорупційних стратегій демократичних країн

Українська влада ухвалила Антикорупційну стратегію «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 р.», розроблену Національним агентством з питань запобігання корупції. Західні експерти антикорупційною стратегією називають сукупність інструментів взаємодії, які застосовують органи публічної влади для досягнення ефективності заходів боротьби з корупцією. Відповідну стратегію має Великобританія, Данія, Швейцарія, Норвегія, Сінгапур, Таїланд, Польща, Грузія та інші країни світу.

Інформаційно-дослідницький центр та Верховна рада України проаналізували результативність антикорупційних стратегій розвинених країн демократії. За оцінками Transparency International Великобританія побудувала антикорупційну стратегію, яка забезпечила результативність заходів профілактики та боротьби з корупцією. Країна прийняла ряд законів, що обмежили хабарництво та процес криміналізації фінансів, забезпечили створення публічного реєстру закордонних бенефіціарів, успішне проходження моніторингу МВФ відносно прозорості фіскальних інститутів по реалізації Антикорупційної стратегії на 2017-2022 рр. та «Плані боротьби з корупцією», ухвалених в 2014 році [22].

Антикорупційні стратегічні дії Великобританії стали фундаментом антикорупційної політики країни, які забезпечили довгострокові перспективи антикорупційного регулювання та зменшення загроз національній безпеці, лягли в основу економічного росту, розвитку бізнесу, підвищили довіру населення до державних установ. В умовах воєнного стану потрібно враховувати досвід британського уряду подолання корупційних ризиків в

оборонній та прикордонній сферах, пенітенціарній системі та поліції, міжнародній торгівлі, яка ґрунтується на прозорості, відкритості та верховенстві права [12]. Так, у 2021 Великобританія впровадила санкції до 22 осіб, які здійснювали серйозні корупційні обробки в Росії, Південній Африці та Латинській Америці. Це стало можливим завдяки покращенню ефективності роботи правоохоронців і органів прокуратури в сфері економічної злочинності. Уряд Великобританії періодично звітується про хід виконання Антикорупційної стратегії. Антикорупційна стратегія Великобританії представлена на єдиному вебсайті цифрового урядування gov.uk [22].

Швейцарія ухвалила основні цілі Антикорупційної стратегії на 2020-2024 роки, яка включає профілактику, судове переслідування, міжнародне співробітництво, активізацію співпраці у напрямку боротьби з корупцією з місцевими владами, бізнесом та інститутами громадянського суспільства. Данія не розробляє спеціальну антикорупційну стратегію, а виходить з основних положень Державної політики у боротьбі з корупційними діями, що є складовою дворічних національних планів дій «Відкритий уряд». Приєднання країни до міжнародної ініціативи Партнерство «Відкритий уряд», що допомогло розвинути систему публічного адміністрування, забезпечило прозорість дій уряду. Головний державний орган боротьби з корупцією – прокуратура Данії [23].

Антикорупційна стратегія В'єтнаму «Dot Lo» отримала репутацію «великого кочегара». На протязі 2018-2021 років, реалізуючи проєкт «Індекс ефективності управління та державного адміністрування», країна розвинула вісім параметрів антикорупційного управління в 63 містах і провінціях. Успішна антикорупційна стратегія реалізується у Гонконгу антикорупційним агентством ICAC, яке ліквідувало злочинні синдикати та подолато системність корупції. Антикорупційні стратегії Грузії, це частина урядової програми, що спрямована на розв'язання галузевих проблем по боротьбі з корупцією, реалізуючи стратегію, Грузія викорінює корупційні ризики. Грузинський уряд,

в антикорупційній політиці, керується принципами одноетапності реформ, безперервності антикорупційних заходів у міжгалузевих напрямках [22].

Аналіз міжнародного досвіду показує, що прийняття антикорупційних стратегій в різних країнах дозволяє створити комплексну систему протидії корупції, підвищити результативність публічного управління, забезпечити оптимізацію функцій публічного контролю за діяльністю державних установ. Задача кожної країни максимально врахувати унікальність обставин і можливість розробки власної комплексної антикорупційної стратегії, яка включатиме інструменти спрямовані на стримання корупційних дій.

Координація дій по розробці такої стратегії повинна забезпечуватись органами публічної влади при широкому залученні громадськості. Розроблена Антикорупційна стратегія України 2021-2025, на основі численних консультацій та погоджень, деталізує державні програми, посилює зобов'язання виконавчих органів влади на всіх рівнях управління, сприяє розробці антикорупційних програм.

2.2. Діагностика Антикорупційної стратегії України 2021-2025 років

Метою Антикорупційної стратегії 2021-2025 є формування цілісної уяви про систему запобігання та протидії корупції, як інструменту забезпечення злагодженої діяльності органів публічної влади та неурядових організацій для невілювання корупційних ризиків в довгостроковому періоді. Формування стратегічних напрямів антикорупційної політики це основна умова для України по отриманню членства в ЄС. На сучасному етапі в Україні проводиться інтенсивна робота по боротьбі з проявами корупції та дії пов'язані з реалізацією стратегії.

Проведена оцінка пріоритетів попередньої Антикорупційної стратегії 2014–2017 років, по створенню системи антикорупційного реагування та по розбудові антикорупційних інститутів, дала можливість сформувати

антикорупційні стратегічні напрями держави на 2021-2025 роки. Ці напрями розроблені з врахуванням суспільних інтересів, враховують висновки експертів та інтереси бізнесу. Перевагою стратегії, в умовах воєнного часу, є те, що вона сформована на основі принципів оптимізації функцій публічних органів влади, посилення їх повноважень та відповідальності, цифрової трансформації їх діяльності, забезпечення прозорості та відкритості механізмів прийняття управлінських рішень, подолання розриву у рівнях життя соціальних шарів населення, верховенстві права, зміні суспільного ставлення до явища «корупція».

Метою сучасної антикорупційної стратегії є максимальне зниження рівня корупції у найбільше корумпованих сферах і галузях, а саме секторі оборони, митній справі та системі оподаткування, системі судочинства та органах правопорядку, в сфері державного регулювання економічного розвитку, будівництві і земельних відносинах, охороні здоров'я, соціального захисту населення. Для реалізації цих пріоритетів Стратегії боротьби з корупцією на 2021-2025 роки, потрібно радикально змінити нормативно-правове забезпечення антикорупційної політики, модернізувати антикорупційні органи, посилити відповідальність всіх сторін корупційні дії.

Відповідальність за реалізацію антикорупційних стратегічних напрямів України в період воєнного часу лежить, в першу чергу, на Національному агентстві з питань запобігання корупції. Воно, в надскладних і відповідальних умовах, повинне комплексно і своєчасно проводити аналіз результативності антикорупційних заходів, систематично оцінювати стан механізмів публічного адміністрування у боротьбі з корупцією, розробляти національні та регіональні антикорупційні проекти та програми.

Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index – CPI) в 2021 році склав 32 бали, знизився на один бал, порівняно з попереднім роком, таким чином Україна посіла 122 місце зі 180 країн. Росія, агресор втратила 1 пункт посідає 136 місце, знизилась показники в Угорщині – 43 бали (-1 бал, 73 місце) та Білорусії. У Польщі показники не змінились 56 балів, це 42 місце,

покращились показники Словаччини — 52 бали (+3, 56 місце), Румунії — 45 балів (+1, 66 місце) та Молдові — 36 балів (+2, 105 місце) [22].

Рис. 2.1. Індекс сприйняття корупції у 2021 році [22]

Те, що Україна втратила один пункт за рік, говорить про застійні явища боротьби з проявами корупції, більшість антикорупційних ініціатив регресує. Transparency International Ukraine визначила, що б покращити ситуацію до кінця 2022 року потрібно покращити глобальну конкурентоздатність країни і забезпечити верховенство права при вирішенні питань подолання корупції. Зросли на 2 позиції показники ризиків у системі судової влади за рахунок прийняття рішень Конституційним Судом у 2020 році про звільнення від відповідальності за недостовірне декларування посадовців, чиновників і суддів. За даними НАБУ, детективи тоді розслідували 110 кримінальних проваджень щодо умисного внесення недостовірних відомостей до е-деклараций, але через рішення КСУ розслідування були закриті [22].

Було змінено антимонопольне законодавство, що заважає бізнесу захищати не свої права під час оскарження публічних закупівель. Погіршенню антикорупційних заходів сприяла тривала відсутність постійних керівників в антикорупційних інститутах, не ефективна судова реформа. Разом з тим, були і позитивні антикорупційні зрушення у 2021 році, так відновились повноваження

НАЗК, діяльність інституту викривачів, запрацювали інструменти цивільних конфіскацій, відкрились електронні реєстри звітування політичних інститутів.

Міжнародні інститути надали українській владі три блоки рекомендацій для покращення показників боротьби з корупцією, але реалізувати їх в повному обсязі не вдалось. Не досягнуто достатньої прозорості і підзвітності в управлінні публічними активами та сферою публічних закупівель. Разом з тим, відбулось розблокування та підготовлено до приватизації та виставлено на продаж ряд об'єктів, а саме АТ «Перший київський машинобудівний завод» (завод «Більшовик») та АТ «Об'єднана гірничо-хімічна компанія» [22].

Подальше продовження приватизаційного процесу можливе при розкритті інформації про об'єкти публічної власності, розробленні нового Реєстру об'єктів держвласності як доступного та зручного інструменту пошуку інформації, зміну законодавчої бази адміністрування об'єктів держвласності. Україна налічує більше 1 млн об'єктів держмайна, але вони не доступні для аналізу, потрібен, який зараз розробляється. Потрібно удосконалити сферу публічних закупівель у відповідності з міжнародними зобов'язаннями, створити незалежну та спроможну антикорупційну інфраструктуру через удосконалення конкурсного відбору керівництва антикорупційними інституціями. На рисунку 2.2 відображено ступінь виконання рекомендацій Світового Банку.

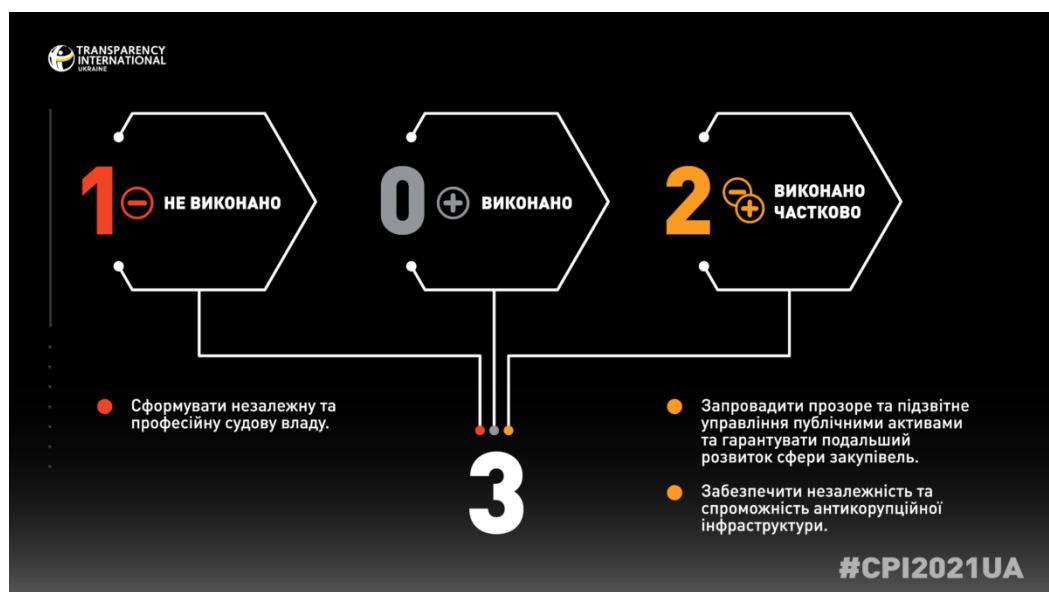

Рис. 2.2. Виконання показників боротьби з корупцією [22]

Реалізація антикорупційної стратегії не можлива без професійного та незалежного судочинства, потрібна добросовісна Вища рада правосуддя з активною участю міжнародних інститутів та громадськості. В 2021 році Президентом підписано закони, якими була запущена судова реформа «Про внесення змін до порядку обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя (ВРП) і діяльність дисциплінарних інспекторів ВРП», та зміни до закону «Про судоустрій і статус суддів», які відновлять роботу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України [22].

2.3. Вплив міжнародних інституцій на антикорупційну стратегію України

Реалізація антикорупційної стратегії залежить від взаємодії з світовими антикорупційними інститутами і, перш за все, Світовим Банком, який покращує доступ державних органів до інформації про власників-бенефіціарів, щоб попередити створення фіктивних компаній та покращити обмін інформацією з податкових питань. СБ допомагає урядам створювати системи розкриття державними посадовими особами інформації про наявні у них активи та захищатися від відмивання грошей. Ці зусилля щодо забезпечення прозорості та підзвітності спрямовані і на те, щоб відзначити державних посадових осіб та компанії, які не замішані в корупції, та покарати корупціонерів. У взаємодії з ООН, Світовий Банк розробив Програму повернення викрадених активів, що сприяло замороженню або поверненню викрадених активів в обсязі більше 1 млрд дол. З урахуванням змін глобальних фінансових потоків та появи нових технологій та систем, які забезпечують як переміщення грошей, так і посилення прозорості таких операцій, ми переглядаємо наш підхід до корупції.

Сьогодні, ним розробляється нова Ініціатива по боротьбі з корупцією, складовою якої є План дій щодо впровадження більш активних методів боротьби з корупцією, вирішення проблеми участі банків та постачальників трастових та

корпоративних послуг в операціях з корупційними прибутками. Створено Управління боротьби з шахрайством, корупцією та корпоративними порушеннями, яке розслідує звинувачення у шахрайстві та корупції в рамках операцій, що фінансуються Групою Світового банку. Впроваджуються ініціативи «Відкритих даних», які передбачають безкоштовний та вільний доступ до даних, які раніше призначалися лише для комерційного використання та були доступні користувачам лише на платній основі. Обсяг використання даних Банку зріс у 10 разів, і щороку до них звертаються понад 30 млн. осіб [25].

Світовим банком вжито заходи по залученню громадян до організації та участі громадянського суспільства до програм, це покращує надання послуг та підвищує їх якість. Застосування нових управлінських технології дозволяє спростити роботу державних органів та надання державних послуг, підвищити їх прозорість та ефективність. Використання «великих даних», ІІ та технології блокчейн у системах, які забезпечують проведення державними органами найважливіших операцій (наприклад, з управління державними фінансами, проведення закупівель, моніторингу та оцінки, а також оподаткування), допомагає виявляти ознаки корупції.

Висновки до розділу 2

Ефективна інституційна система у сфері протидії корупції, зниження ризику корупційних дій в державних та публічних установах залежать від результативності антикорупційної стратегії. З цією метою необхідно: оптимізувати структуру органів державної влади, органів державних установ що мають повноваження щодо запобігання корупції; створення механізму призначення службовців, їх відбору; підвищити престижність державної служби; забезпечити належний рівень заробітної плати державних службовців; підвищити ефективність державного контролю за дотриманням антикорупційного законодавства шляхом встановлення й розвитку механізму суспільного й парламентського контролю; розробити й впровадити в органах публічної влади механізми внутрішнього адміністративного контролю.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ В УКРАЇНІ

Запобігти корупційній злочинності в усіх сферах життєдіяльності країни, в умовах воєнного часу, можна при вдосконаленні механізмів впровадження антикорупційних стратегій і програм, активізації змін в системі судочинства, українському законодавстві, реалізації заходів реформування системи публічного управління. Важливим напрямом, також є, вдосконалення механізмів контролювання за діяльністю органів правопорядку та прокуратури. Новою Антикорупційною стратегією передбачається застосування механізмів впливу на професійну етику та дисципліну виконання антикорупційних заходів владними структурами, інструментів, які сприяють підвищенню ефективності їх діяльності та зростанню професіоналізму.

Водночас, враховуючи досвід попередніх років щодо протидії корупції, необхідно визнати, що множинність антикорупційних планів не лише гальмує реалізацію антикорупційної політики, а й чинить протилежний ефект, що породжує почуття нездатності держави ефективно боротися з цим негативним явищем. Відповідно, необхідна ефективна стратегія антикорупційної політики та єдиний план щодо її реалізації.

Ще одна особливість, яку слід пам'ятати при розробці стратегії протидії корупції: з корупцією серед державного апарату боролися виключно представники цього апарату. Це призвело до двох наслідків: 1) борці проти корупції були органічно не в змозі змінювати причини, що породжують корупцію, оскільки вони є найважливішою умовою існування самої системи ; 2) в умовах високого рівня тіньової економіки боротьба проти корупціонерів нерідко переростала у боротьбу проти конкурентів на ринку корупційних послуг.

Тому, у протидії корупції дуже важливою є участь усіх зацікавлених сторін, представників різного сегменту суспільства у розробці та реалізації

антикорупційної політики, при цьому створення майданчика Антикорупційної ради при Президенті, могло б бути саме такою ареною. Важливим питанням є координація антикорупційної діяльності. Кожен державний орган, будучи самостійною державною структурою, реалізує свої власні антикорупційні плани та проекти за технічної та фінансової підтримки партнерів із розвитку. При цьому звіт про результативність таких проектів недоступний для широких верств суспільства, а є надбанням вузького кола осіб.

Відсутність загальної координації всіх антикорупційних заходів, що імплементуються з боку публічних органів як основних бенефіціарів проектів, досить серйозно підриває довіру до антикорупційної політики Глави держави. У зв'язку з чим, координація всієї діяльності щодо протидії корупції, у тому числі й щодо створення системи превентивних заходів повинна координуватись діяльністю правоохоронних та фіскальних органів.

Повинен бути створений механізм, щодо виявлення корупційних злочинів, який буде покликаний забезпечити функціонування конституційного наглядового органу, а забезпечення невідворотності покарання за скоєння корупційних злочинів має здійснюватися діяльністю судової системи. Для превентивного точкового впливу на суб'єкти корупції необхідно вибудувати ефективну систему стримувань та протидії публічній корупції, комерційній корупції, політичній корупції.

Працівники публічної служби та органів місцевого самоврядування, мають усвідомлювати, що посада – це не привілей, а відповідальність. Лише верховенство закону, відповідальність, відкритість та справедливість можуть відновити всенародну довіру до державних інституцій та гарантувати єдність народу та його подальший розвиток. Антикорупційна політика захищати права пересічних громадян, будь вони фермерами чи підприємцями, учителями чи військовослужбовцями, лікарями чи рядовими чиновниками. Тому необхідно і надалі вдосконалювати систему антикорупційних стандартів у процесі здійснення владних повноважень носіями вищих політичних та

адміністративних посад, щоб унеможливити отримання незаконної особистої вигоди та привілей.

Необхідно запровадити заборону на вступ до публічної служби особам, проти яких порушені кримінальні справи за статтею «корупція» та «зловживання службовим становищем», навіть якщо особа погасила свою судимість або звільнена від кримінальної відповідальності через співпрацю зі слідством. Особам, звільненим з публічної служби у зв'язку з недотриманням антикорупційних стандартів, повинна накладатись заборона на проходження державної та муніципальної служби, вони не повинні призначатись на посади до ради директорів, до органів управління з державною часткою у статутному капіталі, на державні підприємства.

У плані створення ефективної взаємодії державних органів з бізнес-спільнотою та публічним сектором необхідно розширити практику включення до складу міжвідомчих комісій з питань протидії корупції представників бізнес-спільноти, працівників некомерційних громадських організацій, статутна діяльність яких пов'язана з питаннями протидії корупції. Також, до комісій повинні входити представники експертної та наукової спільноти та акредитовані незалежні експерти з проведення антикорупційної експертизи, у тому числі щодо перевірки активів, доходів та витрат державних та муніципальних інститутів.

Стратегічні напрями протидії корупції мають будуватись на прагненні досягнути високих антикорупційних морально-етичних переконань як громадськості, так і державного апарату, суддівського корпусу та правоохоронних органів. Поряд із відкритістю процедур створення резерву кадрів, так і прийому на роботу як одного з етапів відбору кадрів запровадити проходження діагностики на поліграфі та психологічний тест для виявлення стійкості кандидата проти спокуси до здійснення корупційних діянь. Для того, щоб представники громадськості та бізнесу стали повноправними учасниками судових процесів, потрібно забезпечити відкритість судових процесів за

допомогою аудіо-відео фіксацій, особливо в судах загальної юрисдикції, це стає важливим завданням, яке необхідно вирішувати у найкоротші терміни.

Зарубіжний досвід показав, що застосування систем електронного врядування в Україні дає широкі можливості уникнути багатьох корупційних ризиків, виконати превентивні функції по виявленню корупції. Так, введення електронного декларування посилює можливості громадського контролю за публічними службовцями, які отримують доходи з держбюджету, а також активізувало процес несприйняття суспільством проявів корупції. Сучасна система, що контролює електронне декларування, базується на автоматизованому обміні інформацією 16 реєстрів та інформаційних ресурсів України [9].

Результативність антикорупційної стратегії пов'язана з імплементацією планів і програм реалізації антикорупційної політики на локальному рівні. Методологічні основи оцінювання корупційного ризику затвердило Національне агентство з питань запобігання корупції. Так, за підсумками 2021 року 98% загальної кількості публічних органів створили комісії оцінювання ризиків пов'язаних з корупційними діями [12].

Основною превентивною функцією антикорупційних інститутів виступає проведення моніторингу та контролю за реалізацією законодавчих актів в сфері етики публічних службовців та врегулюванні конфліктів інтересів в системі публічного управління.

При підтримці Програм розвитку ООН в Україні та НАДС в Поліському національному університеті розроблені проекти та курси підвищення кваліфікації для держслужбовців та органів місцевого врядування з питань запобігання корупції та доброчесності, вирішення питань конфлікту інтересів, управління змінами, комунікації та взаємодії, кадрового забезпечення публічної служби. В умовах воєнної агресії, такі дії сприятимуть створенню фундаменту компетентностей для роботи усіх підрозділів системи публічного управління в нових умовах. Вони поширяють теоретичні та практичні знання держслужбовців, оптимізують функції персоналу з питань реалізації антикорупційної стратегії та

удосконалення антикорупційної політики держави, стануть поштовхом для подолання корупції.

Національним агентством з питань державної служби регулярно проводяться тренінги, мастер-класи, круглі столи по напрямам запобігання корупції, ведеться інформаційна та роз'яснювальна робота з питань змін антикорупційного законодавства, нових інноваційних технологій публічного управління тощо. Кафедра економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління в Поліському університеті проводить, на основі рекомендацій НАДС та їх замовлення, конференції, круглі столи, воркшопи з питань реалізації антикорупційної стратегії. Ці заходи здійснюються на базі територіальних громад та організовуються за участі міжнародних науковців та експертів.

Стратегічні напрями боротьби з корупцією пов'язані з удосконаленням систем фінансування органів публічної влади та політичних партій за останні роки партіям було надано можливість використовувати державні кошти, а не залучати фінанси олігархів на проведення виборчих перегонів, державне фінансування торкнулось також розвитку регіональних партійних мереж, реалізації перспективних програм та проектів політичних інститутів.

Висновки до розділу 3

Сучасна антикорупційна стратегія України повинна включати активні комунікаційні інструменти, які забезпечать тісний взаємозв'язок між владою, бізнесом і громадянським суспільством в питаннях подолання корупції. Потрібно активно проводити інформаційні кампанії за широкої участі ЗМІ, інститутів громадянського суспільства, приватного сектору, експертів компетентних у галузі запобігання та протидії корупційним діям.

Антикорупційні заходи повинні бути спрямовані підвищення ступеня інформаційного забезпечення інститутів громадянського суспільства, підприємницьких структур, представників органів влади. Вони повинні

володіти повною і достовірною інформацією про персональну відповідальність за корупційні дії, ступінь кримінальної та адміністративної відповідальності за корупцію, наслідки від зловживань владою тощо.

ВИСНОВКИ

В дослідженні представлено теоретичне обґрунтування механізмів реалізації антикорупційної стратегії держави в умовах воєнної агресії, яка повинна враховувати особливості функціонування органів публічного управління, стан економіки, соціальної сфери та політичних процесів. Визначено, що реалізація державної антикорупційної стратегії, розробка та впровадження антикорупційної політики відбуваються в складних умовах впливу корупційних зловживань на суспільний розвиток. Отримані результати дають можливість сформулювати такі висновки.

1. Аналіз основних наукових підходів до розуміння державних антикорупційних стратегій дав змогу інтерпретувати їх як сукупність мети, цілей, завдань, принципів, а також заходів, рішень і дій щодо запобігання і протидії корупції, які здійснюються через систему державного управління та інститути громадянського суспільства на основі законодавства України і забезпечують зниження рівня корупції у всіх сферах суспільного життя.

2. З'ясовано, що метою державної антикорупційної стратегії є створення та організація ефективної системи запобігання корупції, виявлення передумов виникнення та усунення наслідків корупції, а також визначення шляхів забезпечення незворотності покарання за вчинення корупційних діянь.

3. З'ясовано, що в умовах воєнно-політичної та економічної кризи сучасного суспільства реалізація державної антикорупційної стратегії має свою специфіку, зумовлену факторами пришвидшенням і ускладненням процесу отримання інформації, зниженням рівня суспільного добробуту та якості життя населення, технологічних перешкодах викликаних економічною і політичною кризою, зменшення інновацій та погіршення конкурентного ринкового середовища.

4. На основі аналізу сучасного стану державної антикорупційної стратегії стверджується, що великою перешкодою в досягненні прогресу щодо її реалізації під час війни є недосконала нормативно-правова база, що призводить

до формування сприятливого середовища для розростання корупції в усіх сферах суспільного життя. Встановлено, що для сучасної інституційної антикорупційної системи, до складу якої входить Національне антикорупційне бюро (оперативно-розшукові дії в рамках кримінальних проваджень), Національне агентство з питань запобігання корупції потрібні нові інститути, які виконуватимуть специфічні функції.

5. Запропоновано напрями вдосконалення антикорупційної стратегії, які передбачають: забезпечення наявності сильної політичної волі щодо реалізації заходів державної антикорупційної політики; формування довіри до влади з боку громадян, тобто прийняття та реалізація політики повної нетерпимості до корупції, боротьбу з олігархами та корумпованими чиновниками як символами корупції.

6. В умовах воєнного стану потрібен тотальний наступ на корупцію, що передбачає вжиття ґрунтовних заходів антикорупційної політики, розробки принципово нової кадрової політики, орієнтованої на розвиток нових компетенцій у персоналу, підвищення якості законів, обмеження ролі державних інституцій у питаннях організації бізнесу, прозорості у приватизаційних процесах.

7. Потрібна податкова реформа в напрямі заохочення малого і середнього підприємництва, впровадження нестандартних рішень по фінансуванню антикорупційних заходів, об'єднання та взаємодія, що означає єдність зусиль і співпрацю між ключовими політичними фігурами, відповідальними за вжиття антикорупційних заходів.

8. Антикорупційна стратегія передбачає адаптацію міжнародного досвіду до національних умов, що передбачає врахування не тільки успішних зарубіжних антикорупційних практик, а і узагальнення випадків невдалих антикорупційних кампаній, використання технологічних досягнень, що приведе до зменшення кількості особистих контактів громадян із чиновниками, підвищення стандартів прозорості та контролю якості надання державних послуг; започаткування та популяризація громадських обговорень щодо проблем реалізації державної антикорупційної стратегії в різних сферах суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про запобігання корупції» (Із змінами, та доповненнями)/Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056
2. Закон України «Про запобігання корупції Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції »м. Київ 2 жовтня 2019 року № 140-IX Інтернет джерело - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/140-20>
3. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / Наук. ред. Хавронюк М. І. – К.: Ваіте, 2018. – 472 с.
4. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» (Із змінами, та доповненнями)/ Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 47, ст.2051/ Інтернет джерело - <https://nabu.gov.ua>
5. Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» (Із змінами, та доповненнями)/ Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 1, ст.2/ Інтернет джерело - <https://nazk.gov.ua/uk>
6. Закон України «Про Державне бюро розслідувань» (Із змінами, та доповненнями)/ Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 6, ст.55/ Інтернет джерело - <https://dbr.gov.ua>
7. КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ » (Із змінами, та доповненнями)/ Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141/ Інтернет джерело - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main>
8. Національне агентство з питань запобігання корупції Інтернет джерело - <https://nazk.gov.ua/uk/>
9. Звіт за 2017р. Трансперенсі Інтернешнл Україна - Інтернет джерело - <https://ti-ukraine.org>
10. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) Інтернет джерело - <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home.html>
11. (EUACI) - європейська антикорупційна ініціатива. Інтернет джерело -

<https://euaci.eu/>

12. Програма «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP) Інтернет джерело - <https://egap.in.ua/>

13. Андрианов В. Д. Коррупция как глобальная проблема: История и современность / В. Д. Андрианов. – М. : Экономика, 2011. – 301 с.

14. Андрійко О. Ф. Проблеми організаційно-правового забезпечення державного управління в Україні / О. Ф. Андрійко, В. П. Нагребельний // Право України. – 2014. – № 5. – С. 115–125.

15. Баштанник В. В. Формування державної антикорупційної політики в умовах модернізації влади / В. В. Баштанник // Наук. розвідки з держ. та муніцип. упр. – К., 2012. – Вип. 1. – С. 25–34.

16. Лук'янець Д. М. Проблеми використання інституту адміністративної відповідальності в системі заходів запобігання та протидії корупції / Д. М. Лук'янець// Прав. вісн. Укр. акад. банк. справи. – 2011. – № 1 (4). – С. 32–35.

17. Невмержицький Є. Проблеми удосконалення антикорупційних механізмів / Наук. зап. – К., 2012. – Вип. 4 (60). – С. 153–168.

18. Пелішенко В. О. Корупція в контексті сучасних соціально-політичних концепцій / В. О. Пелішенко // Сучасне суспільство: політ. науки, соціол. науки, культур. науки. – 2014. – № 2. – С. 121–130.

19. Усаченко Л. М. Природа корупції в Україні: суперечності, ризики, проблеми : навч. посіб. / Л. М. Усаченко, В. М. Гурієвська ; Каб. Міністрів України ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України ; Навч.-наук. інт післядиплом. освіти. – Херсон : Грінь Д. С., 2014. – 143 с.

20. Закон України «Про прокуратуру» (із змінами, та доповненнями)/Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 2-3, ст.12/ Інтернет джерело - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main>

21. Положення «Про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Генеральної прокуратури України»/ Наказ Генеральної прокуратури України 12.04.2016 № 149/

22. <https://bit.ly/3NQidMc>